

TOLERATUS
Gabriel Pariza *films*

esta película
fue seleccionada
para el OSCAR
de HOLLYWOOD

MON
TAL
BAN.

LOS TARANTOS

AHORA EN PANTALLA GIGANTE

70^m/_m
EASTMANCOLOR

CARMEN AMAYA • SARA LEZANA • DANIEL MARTIN • ANTONIO PRIETO • JOSE M. MARTIN
MARGARITA LOZANO • CARLOS VILLAFRANCA • ANTONIA "LA SINGLA" • PERET • ANTONIO GADES

PRODUCCI

á

I. G. MAIESSO DIRECTOR: **ROVIRA-BELETA**

El cinema i el Poblenou

No hi ha dubte que el cinema és l'art del segle XX. La seva transcendència ha estat d'una magnitud tal que forma part dels imaginaris col·lectius i dels diversos referents de tota mena de la nostra societat. L'Arxiu Històric del Poblenou es va afegir a les celebracions en motiu del centenari del naixement del cinema amb l'exposició El Poblenou fàbrica de pel·lícules. Ara aprofitem el llançament del primer número de la nostra revista per publicar dos articles que recullen l'esforç de compilació d'informació que tant en Xavier Ripoll com en Nicasi Camps van fer per documentar la presència del cinema al nostre barri.

El Poblenou: fàbrica de pel·lícules

Habitualment, només es coneixia el Poblenou per les seves fàbriques tèxtils o metal·lúrgiques, paisatge que el 1992 començà a transformar-se arran dels Jocs Olímpics. En canvi, el Poblenou és poc conegut per haver estat «fàbrica» —per dir-ho d'alguna manera— de pel·lícules i d'altres productes audiovisuals, com ara documents, espots publicitaris o programes de televisió, sense oblidar els nombrosos enregistraments de discos.

D'altra banda, les mateixes pel·lícules que es filmaven en escenaris naturals del barri es veien després als seus cinemes.

Més enllà del camp professional, el Poblenou engendrà diverses generacions de cineastes amateurs i *cineclubistes* que han fet del nostre barri un indret amb força afecció pel cinema.

Les pel·lícules

La primera pel·lícula coneguda que se sap que fou filmada al Poblenou va ser un reportatge de primers de segle on apareixen els socis de L'Aliança Vella sortint de l'edifici més antic (1869-1919). Actualment, aquesta —breu— pel·lícula està en procés de restauració a la Filmoteca de la Generalitat. Es tracta, doncs, de la primera que va ser rodada al barri, a càrrec d'Exclusivas Trián.

Mariona Rebull (1947), de José Luis Sáenz de Heredia, està basada en les novel·les d'Ignasi Agustí *Mariona Rebull*, *El viudo Rius* i *Desiderio*, que tracten de la tràgica història d'un industrial del tèxtil enfrontat a les ocupacions i als problemes de la seva feina, als atemptats anarquistes i a les contrarietats conjugals. Interpretada principalment per Blanca de Silos, José Maria Seoane, Sara Montiel i Tomás Blanco, va ser filmada a les

naus de la Fàbrica de Tules y Encajes del carrer de Pallars, a la vora de la Rambla.

Molts dels veïns més grans encara recorden els figurants passejant per la Rambla, vestits d'època, mentre esperaven el seu torn al rodatge.

La Hispano-Olivetti —a la Gran Via amb Llacuna— va servir com a decorat per al film de Joaquín Luis Romero Marchent, *Juzgado permanente* (1953), una història policíaca sobre l'assassinat d'un individu i d'un guàrdia civil als afores de València. Era interpretada per Marisa de Leza, José María Rodero, Elvira Quintillá i Rafael Romero Marchent, germà de Joaquín, que posteriorment també va ser realitzador.

L'Aliança del Poblenou ha estat —a més de plató improvisat— escenari de moltes produccions audiovisuals. Possiblement la seva primera aparició —i amb força detall— va ser a la pel·lícula d'Ignasi F. Iquino *La pecadora* (1954), filmada a Cervera i a Solsona, amb Carmen de Lirio, Armando Moreno, Rafael Romero Marchent i Barta Barry. L'argument gira entorn d'una dona propietària d'uns terrenys habitats per humils barraquistes que decideix vendre'ls i els desnona. Les escenes de *La Passió* que apareixen a la pel·lícula estan filmades a L'Aliança.

De nou L'Aliança apareix a *Altas variedades* (1960), de Francesc Rovira Beleta. És un melodrama circense, interpretat per Christian Marquand, Agnes Laurent, Angel Aranda i Vicky Lagos, sobre una història, amb triangle amorós, d'un especialista en tir.

El mateix Rovira Beleta filma, el 1963, al Poblenou, una pel·lícula que serà nomenada per als Oscar, *Los Tarantos*, una adaptació al món gitano

Mariona Rebull (1947) va ser filmada a la Fàbrica de Tules y Encajes del carrer Pallars.

del drama de Shakespeare *Romeu i Julieta*. Basada en l'obra d'Alfredo Mañas *La historia de los Tarantos*, va ser interpretada per Sara Lezana, Daniel Martín, Antonio Prieto i per Carmen Amaya, nascuda al Somorrostro i que en aquest film va actuar per darrera vegada davant d'una càmera.

Les antigues barraques del Somorrostro —l'actual Port Olímpic, aproximadament— serveixen d'escenari per mostrar l'estatge d'una de les famílies gitanes que està enemistada amb una altra.

Un altre indret on es filmà una de les escenes va ser l'antiga piscina del CN Poblenou. Es tracta d'una escena submarina on els dos joves enamorats juguen dins del mar.

La mateixa piscina serví també com a escenari per al film *¡Cómo te amo!* (1966), de Miguel Iglesias, protagonitzada per la popular cantant italiana Gigliola Cinquetti, que es va fer mundialment famosa amb la cançó «No tengo edad»; també hi intervingueren la cantant espanyola Mikaela, l'actor francès Jacques Perrin, Mark Damon i Antonio Mayans. En una seqüència de natació de competició, l'actriu italiana va ser doblada per un nedador del CN Poblenou.

El món de la boxa és el tema central del film de Mario Camus *Young Sánchez* (1963), interpretada per Julián Mateos, Ermanno Bonnetti i Luis Ciges, produïda per Iquino, i amb la participació del novel·lista Ignacio Aldecoa en l'elaboració del guió. S'hi narren els foscos afers d'aquest esport violent a través d'un aspirant a figura mundial.

És un dels llargmetratges on el Poblenou apareix més: l'interior de L'Aliança, l'Olivetti, la Mar Bella, el bar Els Pescadors i, especialment, la

placeta Prim i els carrers del voltant.

Joan Manuel Serrat es convertí en empleat de Macosa, al carrer dels Ferrers, en el paper que representa a *Paraules d'amor* (1969), d'Antoni Ribas, adaptació d'una novel·la de Jaume Picas feta per Terenci Moix i interpretada també per Serena Vergano, Cristina Galbó i Emilio Gutiérrez Caba. El cantautor apareix com un jove que arriba a Barcelona cercant un vell amor; quan la troba, s'adona que ella ja no és la mateixa. Paral·lelament ha anat sentint afecte per una altra xicota, la filla de l'amo de la casa on viu, que s'ha enamorat d'ell.

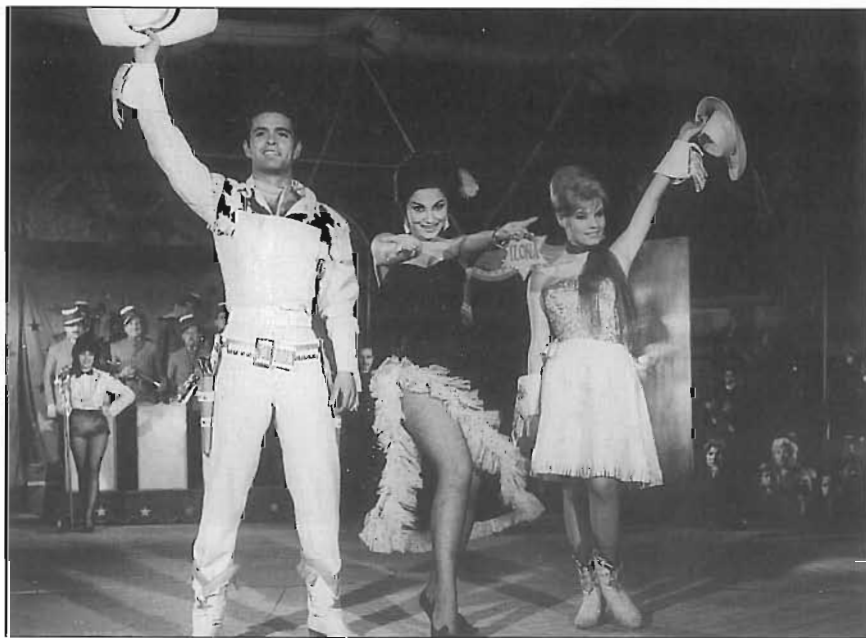
Juzgado permanente (1953) utilitzà com a decorats La Hispano Olivetti.

El despatx dels delinqüents, la torre de les Aigües i el pàrquing de Can Girona-MACOSA hi són presents, juntament amb la part ferroviària de la Marbella.

El mateix Antoni Ribas tornà al barri per dirigir una seqüència de *La ciutat*

Les escenes de *La Passió* que apareixen a *La pecadora* (1951) van ser rodades al Casino l'Aliança del Poblenou.

Francesc Rovira Beleta va filmar també al Casino l'Aliança nombroses escenes de la seva pel·lícula *Altas variedades* (1960).

cremada (1976), la del polític populista Alejandro Lerroux arengant els treballadors al cementiri. Interpretada per Pau Garsaball, Àngela Molina, Xabier Elorriaga i Jeannine Mestre, a més de molts altres actors i actrius, narra fets històrics a Catalunya, entre 1899 i 1909, però especialment se centra en els de la Setmana Tràgica.

Per l'existència de paisatges desolats al Poblenou —sobretot a la part del litoral— el barri fou emprat, a partir de la dècada dels seixanta, per a localitzacions cinematogràfiques relacionades amb els gèneres policíac i bèl·lic.

Perros callejeros (1976), de José Antonio de la Loma, n'és un exemple. Interpretada per Àngel Fernández Franco, Miguel Hugal, Víctor Petit i Frank Braña, és un film d'acció —una gran part de la qual es desenvolupa al Camp de la Bota i als voltants del

carrer de Selva de Mar— i, alhora, una reflexió sobre la delinqüència juvenil.

L'edifici de Protecció de Menors, al carrer del Dr. Trueta, serveix d'escenari per als moments en què el protagonista està detingut.

El cementiri apareix en el film de Jordi Feliu *Àlícia a l'Espanya de les meravelles* (1978), amb Mireia Ros, Silvia Aguilar, Montserrat Móstoles i Conxa Bardem. És una adaptació lliure del conte de Lewis Carroll, història que a la pel·lícula és emprada simbòlicament per satiritzar qualsevol país sense llibertats, en aquest cas els quaranta anys de franquisme.

De mica en mica s'omple la pica (1977), de Carles Benpar, adaptació de la novel·la de Jaume Fuster, amb Marta Padován —poblenovina— i Conrado San Martín, és un thriller en què una de les escenes mostra la desapareguda barrera ferroviària del carrer

de la Jonquera i que, en el film, representa un pas duaner per als cotxes a Europa central!

El realitzador Francesc Bellmunt ens va fer «creure» que la tradicional orxateria del Tio Ché, a la rambla del Poblenou, era una orxateria de València, al film *La quinta del porro* (1980), interpretada per Álvaro de Luna, Pep Munné, Juan Manuel Montesinos i Joan Borràs. La pel·lícula, una comèdia crítica de la «mili» i de la rebel·lió de les noves generacions envers ella, mostra en una de les primeres seqüències, la del ball dels quintos, l'interior de l'Aliança. Posteriorment apareix un dels aparadors barra exteriors del Tio Ché, amb la Rambla al fons.

De nou Antoni Ribas utilitzà algunes parts del barri per al seu film tríplic i superproducció *Victòria!* (1983), sobre l'ambient polític, social i humà de Catalunya al principi de segle, especialment entorn de 1917. Interpretada per Helmut Berger, Xabier Elorriaga, Francisco Rabal i Norma Duval, entre molts altres actors i actrius, mostra la Mar Bella com a camp de pràctiques per a

Les antigues barraques del Somorrostro i la zona de platja va servir d'escenari d'un altre film de Rovira Beleta, *Los tarantos* (1963).

l'exèrcit. També, el carrer dels Ferrers —al costat de les parets de Can Girona— és l'escenari d'una vaga d'obriers i obreres vigilats per una companyia militar, a les ordres de Helmut Berger, amenaçadora i dubitativa a l'hora d'intervenir.

L'entrada exterior de L'Aliança apareix en el film —i sèrie televisiva— de Francesc Betriu, *La plaça del Diamant* (1981), adaptació de la novel·la de Mercè Rodoreda sobre la vida sentimental d'una jove del barri de Gràcia durant la República i la Guerra Civil. És interpretada, entre d'altres, per Sílvia Munt i Lluís Homar. Per a l'escena en què surten d'un cinema —no poblenoví—, «dissessaren» la façana de L'Aliança.

El thriller utilitzà de nou els carrers del barri a la pel·lícula de Vicente Aranda *Fanny «Pelopaja»* (1984), amb Fanny Cottencçon, Bruno Cremer, Francisco Algora i Ian Sera. Adaptació lliure de la novel·la *Prótesis*, d'Andreu Martín, és una història d'amor impossible entre una delinqüent i un policia dur. El xamfrà Pujades-Marià Aguiló serveix d'escenari per a un atracament insòlit: uns delinqüents segresten i roben un furgó blindat que conté diners emprant un toro que l'introdueix dins d'un camió.

De nou Francesc Bellmunt visita el barri per rodar algunes seqüències del seu film *Un parell d'ous* (1984), comèdia musical interpretada per Eva Cobo, Àngel Alcázar, Joan Borràs i Óscar Boch, on un jove milionari s'enamora de la cantant d'un grup punk que té la seu d'operacions en una mena de guingueta a la Marbella, decorat construït expressament per a la pel·lícula. Un altre indret emprat és el cementiri. Una feminista que no té altre remei

que dedicar-se a l'*strip-tease* i un torero frustrat que es fa un «sobresou» impartint classes de català, són els protagonistes de la pel·lícula d'Antoni Ribas, *El primer torero porno* (1985), amb Joan Vázquez, Emma Quer, Blanca Martínez i Blanca Marsillach. L'Aliança, el bar Els Pescadors i la Mar Bella serviren d'escenaris.

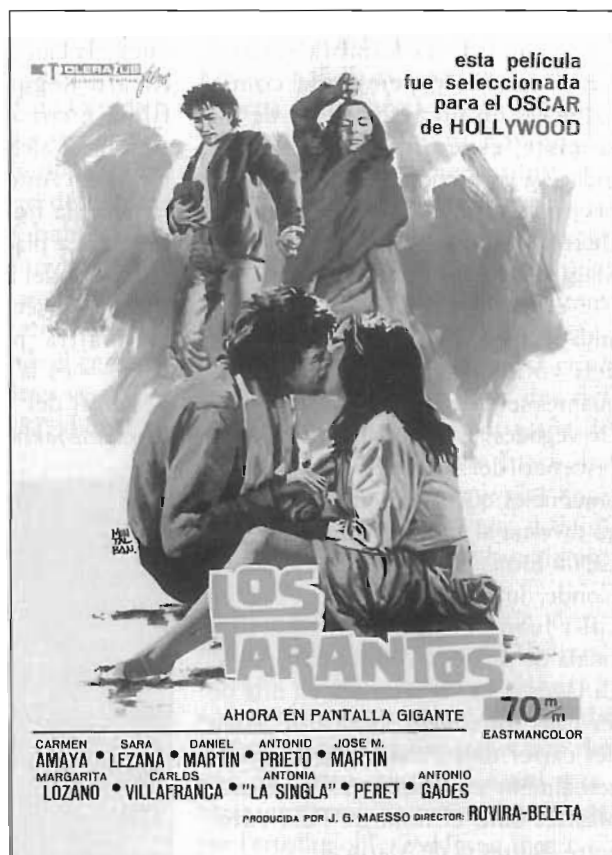
Bar-cel-ona (1986), de Ferran Llagostera, amb Ramon Madaula, Begonya Martí, Alfred Lucchetti i Jaume Fortuny, tracta d'una parella que va a la recerca d'un bitllet de vaixell que permetrà a un d'ells fugir de la ciutat. El film ens descobreix de nou la placeta Prim i el bar Els Pescadors.

La platea de L'Aliança serví com a pista de ball per a la darrera seqüència del ball dels militars protagonistes del film de Jaime de Armiñán, *Mi general* (1987), amb Fernando Fernán Gómez, Héctor Alterio, Fernando Rey, José Luis López Vázquez, entre d'altres. Tracta d'un grup de comandaments militars que s'apunten a uns cursets d'Estat Major de noves tecnologies.

Pel que fa a l'estació del Poblenou, de RENFE, surt en el film de Miguel Iglesias, *Barcelona connection* (1987), basat en un guió d'Andreu Martín, és una sòbria descripció de les màfies i

de les corrupcions que s'amaguen a les grans ciutats.

L'Aliança apareix, també, en el film de Vicente Aranda, *Si te dicen que caí* (1989), adaptació de la novel·la de Joan Marsé i interpretat per Victoria Abril, Jorge Sanz, Antonio Banderas i Javier Gurruchaga, sobre les relacions sentimentals entre una jove parella enmig d'una postguerra llòbrega i opressora. És un dels títols en què el Poblenou està més present: l'entrada exterior de L'Aliança es presenta com a Cine Roxy (una sala de la plaça de Lesseps) i, al costat, una de les entrades del restaurant es va camuflar darrere d'un aparador amb barrets de postguerra. L'interior del

Cartell de *Los Tarantos* (1963).

teatre representa la sala del cinema. La rodona de la Rambla-Ramon Turró també fou emprada com a escenari, on un actor vestit de falangista, esperant el moment de rodar, va sorprendre més d'un veí que hi circulava.

L'exterior de l'Ateneu La Flor de Maig serví com a seu de la Falange (!) i el carrer de St. Joan de Malta, amb les seves botigues i els solars dels voltants, s'utilitzà per a unes quantes seqüències.

De vegades, és impossible reconèixer l'escenari del barri. És el cas de les seqüències que representen una antiga taverna al film de Carles Benpar, *Capità Escalaborns* (1990), amb José Conde, Juan Luis Galiardo, Ariadna Gil i Juan Fernández, insòlit film català de pirates a l'època de Felip V. La taverna va ser recreada en una de les naus d'una vella fàbrica de borra del carrer dels Pellaires, convertida actualment en estudis per a artistes plàstics amb el nom de Palo Alto, entre d'altres el de Mariscal.

Igualment difícil és reconèixer l'escenari emprat per Francesc Bellmunt per a *Rateta, rateta* (1990), amb Mercè Pons, Rosa M. Sardà, Guillermo Montesinos i Juan Echanove.

Aquesta pel·lícula tracta d'una jove de poble, a la qual ha tocat la loteria, que marxa cap a Barcelona amb la intenció de trobar parella. Es tracta de la benzinera *kitsch* de la cruïlla de l'avinguda del Bogatell i el carrer de Ramon Turró: el seu interior representa una discoteca d'allò més dur.

El carrer de St. Joan de Malta i els solars dels voltants foren emprats, de nou, cinematogràficament. Jaume Camino hi filmà *El llarg hivern* (1991), amb Vittorio Gassman, Jacques Penot, Elisabeth Hurley i Jean Rochefort, que gira entorn de dos

germans enfrontats per raons polítiques a la Barcelona de 1939.

Ricard Reguant, veí del barri, hi filmà *Escrit als estels* (1991), amb Antonio Valero, John Stone, Andrea Gordon i Antonio Irazo, basada en la novel·la homònima d'Albert Mas-Griera. La plaça de St. Bernat Calbó i el carrer del Dr. Trueta són l'escenari d'una persecució a peu.

Una altra persecució —ara en cotxe— és la que es filmà, el 1992, pel barri del Taulat a *Semos peligrosos* (*usease Makinavaja 2*), de Carlos

xen exteriors del nostre barri com ara la plaça Prim, la platja i algun ambient fabril.

La superproducció *Monturiol, el senyor del mar* (1992) va ser dirigida per Francesc Bellmunt i interpretada per Abel Folk, Jordi Bosch, Josep Montanyès, Elena Pérez-Llorca, Paco Morán i Xabier Elorriaga, entre d'altres. És una biografia de Narcís Monturiol, inventor del submarí i socialista utòpic. Precisament les seqüències sobre el projecte i la construcció de la nau es van filmar a

A la pel·lícula d'Antoni Ribas *La ciutat cremada* (1976) apareixen diversos escenaris del Poblenou.

Suárez, amb Andrés Pajares, Jesús Bonilla, Mario Pardo i Lita Claver.

El laberinto griego (1992), de Rafael Alcázar, film basat en la novel·la de M. Vázquez Montalbán, i interpretat per Omero Antonutti, Aitana Sánchez-Gijón i Eusebio Poncela, narra la recerca que fa un investigador privat d'un jove grec pels suburbis barcelonins. Encara que els interiors estan rodats a Madrid, aparei-

les naus i al pati de Palo Alto, amb la torre de les Aigües de Can Girona de fons.

Del rodatge d'aquesta pel·lícula es va fer un reportatge, *Com s'ha fet Monturiol, el senyor del mar* (1993).

Una concessionària de cotxes del carrer de Pere IV va servir com a escenari per al film d'Antonio A. Farré, *Razones sentimentales* (1995), amb Javier Albala, Sílvia Munt, Pere

Ponce, Abel Folch i Rosa Novell, entre d'altres, que parla de les relacions sentimentals que s'estableixen entre uns personatges, a cavall de Menorca i Barcelona.

Uns quants films només exhibeixen alguna imatge breu del barri. És el cas d'*El pont de Varsòvia* (1989), de Pere Portabella, que mostra una vella fàbrica del carrer de Vidal i Valenciano, vora la plaça Prim, i *Tiempos mejores* (1994), de Jordi Grau, que ensenya l'edifici de la cruïlla de Pallars i Pere IV. Un cas a part és el

del Bogatell, o reportatges documentals com ara *Raimon* (1965) de Carles Duran, sobre el cantautor valencià, amb el barri del Taulat, Can Girona i la França Xica com a teló de fons; *El mar de Barcelona* (1977), produïda per l'ICC, mostra el paisatge desolador de la Mar Bella i dels habitatges darrere del cementiri l'any de producció; o *La dansa de la mort* (dins la sèrie *Pervivència del teatre medieval català*), de Jordi Feliu, amb el cementiri com a escenari; o, altres vegades, de ficció, com *El bar* (1987), filmat al

tats del barri, han fet la seva petita aportació al món del cinema.

Encara que no es tracti d'un veí, val la pena esmentar el pioner del cinema català i espanyol Ramón de Baños, que, curiosament, filmà una mena de reportatge, com a encàrrec per a L'Aliança, sobre la Festa Major de 1947. Es tracta d'un material únic —per l'any en què es filmà, gens habitual en un barri popular—, inèdit en les filmografies d'aquesta professional i valuós des del punt de vista de document gràfic de veïns i d'indrets d'aquella època. En el curtmetratge es veuen veïns i socis sortint del Casino i veïns gaudint de la festa als carrers habitualment guarnits.

El Trofeu Mans i el Fantàstic, organitzats pel Centre Moral i Cultural durant la dècada dels seixanta i setanta, van ser els concursos de cinema amateur més importants del país. El trofeu consistia en una estatueta en forma de mans dissenyada per l'artista poblenoví Josep Ricart.

Alguns anys més tard, a l'Ateneu La Flor de Maig s'encetà un Taller de Cinema que va produir uns quants títols amateurs de ficció.

Gràcies a alguns d'aquests títols, podem identificar indrets, fins i tot dels anys seixanta, alguns ja desapareguts.

Una altra escena de *La ciutat cremada* (1976).

de *Puzzle* (1986), de Josep Lluís Comerón, amb escenes interiors rodades al Plató Ideal (carrer del Dr. Trueta), antic cinema amb el mateix nom.

Al Poblenou també s'han filmat curtmetratges, unes vegades de ficció, com ara el film amateur de Jordi Feliu, *El pont* (1957), en què una jove Julieta Serrano i Maties Molina actuen damunt el desaparegut pont

Zelesté, multiespai musical, on fins i tot s'han rodat vídeoclips.

El cinema ha estat present entre els veïns del Poblenou com a consumidors de pel·lícules professionals, però també com a productors de material amateur, amb produccions modestes, pel·lícules filmades habitualment amb càmeres de 8 o super-8 mm. Són cineastes afeccionats que, particularment o des d'alguna de les enti-

Cinema amateur i cineclubs

L'altre vessant de l'afecció dels veïns pel cinema foren els cineclubs, especialment actius durant els darrers anys del franquisme, la transició i els primers anys de la democràcia. El Cineclub 1900 del Centre Moral va ser un dels primers que generà força cicles cinematogràfics, alguns d'ells agosarats, com en el cas de pel·lícules del soviètic S. M. Eisenstein (*El*

Cartell de *La plaza del diamant* (1984) de Francesc Betriu.

cuirassat *Potemkin*, etc.) que s'arribaren a projectar il·legalment (anys setanta) i amb la sala plena sense que la «autoridad competente» s'adonés.

L'Ateneu Colón, la Cooperativa Pau i Justícia i L'Aliança també tingueren cineclubs. Al final dels setanta, L'Aliança organitzà cicles també força interessants, com el dedicat al nou cinema alemany.

L'aparició de l'Ateneu La Flor de Maig al final dels anys setanta va suposar la continuïtat dels cineclubs durant uns quants anys més. Cicles, tertúlies, seminaris, projeccions a la plaça de St. Bernat Calbó, durant les festes de maig o la festa major, portaren una època força dinàmica per als afeccionats al cinema.

Reportatges i documentals

La designació de Barcelona com a seu dels Jocs Olímpics de 1992 i de l'antic sector d'Icària com a futura Vila Olímpica obre noves expectatives per al Poblenou. D'això s'adonen

ràpidament els mitjans de comunicació i certs sectors audiovisuals que intueixen la necessitat no solament de cercar la notícia sobre el fet sinó també de deixar constància dels canvis que s'apropen en tots els àmbits. S'inicien aleshores tot un seguit de reportatges informatius —i fins i tot culturals— sobre aquest barri, o la seva gent, abocat a la transformació del seu paisatge i dels seus costums. A part dels informatius puntuals de la televisió estatal i de l'autonòmica, un dels primers programes que es va interessar pel tema s'emet des de Madrid, encara que es va elaborar des de Catalunya: es tracta d'*El Dominical* (TVE) i el reportatge es titula «Poblenou, por fin, el mar» (1986), que ens mostra els primers símptomes de la transformació del nostre litoral, amb el suport d'algunes entrevistes a persones de camps professionals diferents: urbanistes,

arquitectes, polítics municipals, historiadors, etc.; entre aquests darrers es trobava un dels membres fundadors i president del nostre Arxiu, el nostre amic ja desaparegut Manuel Arranz.

El 1988 TVE a Catalunya emet *Icària, abir i avui*, amb les primeres imatges dels enderrocaments del vell sector industrial. Aquesta mateixa cadena produeix una història del Poblenou que enllaça amb el projecte del litoral olímpic: *Poblenou, new village?* (1989). Aquest projecte afectaria el barri, no solament urbanísticament sinó també sociològicament, i un dels col·lectius professionals afectats seria el dels pocs pescadors que hi restaven. Això va servir com a tema per al reportatge del programa *Tbalassa* de TV3, «Poblenou: els últims pescadors» (1990).

Vells poblenovins del món literari i artístic esdevingueren també punt de mira dels reporters, i no solament per fer conèixer la seva obra sinó també per saber el seu parer sobre les transformacions del barri, com es reflecteix a *Xavier Benguerel, la memòria íntima* (1987) i *Ramon Calsina* (1991), ambdues de TV3. Els artistes contemporanis establerts a les naus de Palo Alto van ser tema d'un programa per a la mateixa cadena: *Palo Alto* (1990). L'any 1992 és l'any clau i d'això es fa ressò la televisió. *Barcelona retalls*, de TVE, i *Barcelona, lletra i música*, de TV3, reflecteixen els carrers i el cementiri del barri vell, i la Nova Icària, respectivament.

Tal com va fer el món televisiu, el videogràfic també es va ocupar del barri, especialment dels sectors en transformació, de vegades a partir d'encàrrecs institucionals, com és el cas de la productora Clara Films, que s'encarregà de recollir audiovisual-

Algunes seqüències d'*Un parell d'ous*, de Francesc Bellmunt, van ser rodades a la Mar Bella.

El carrer sant Joan de Malta va ser escenari d'algunes seqüències de la pel·lícula *Si te dicen que caí*, de Vicente Aranda.

ment la metamorfosi d'Icària i del litoral des que les darreres empreses encara hi treballaven el 1987 fins a la finalització del nou paisatge marítim de Barcelona el 1992. Es tracta d'una documentació visual d'hores i hores històriques inestimable, encarregada per VOSA-Ajuntament de Barcelona i reflectida en diversos programes: *Enderrocar per construir*, *Temps d'obres*, *Els ferrocarrils de Barcelona*, *Marcelona*, *Port Olímpic* (tots del 1988); *Icària, memòria d'un barri* (1989, història del sector industrial d'Icària, amb imatges de les darreres empreses treballant-hi), *Icària*, *Port Olímpic*, *Vila Olímpica*, *Història d'una transformació* (tots del 1992).

El 1993 l'Arxiu Històric del Poblenou va enllestir el vídeo *Els dies tèxtils*, una visió de la indústria tèxtil del barri fins a la seva decadència, amb entrevistes a antics treballadors i treballadores, i a altres persones relacionades amb el tema. Un cas a part és el del vídeo experimental de Marta Batlle, *Fàbriques* (1986), un producte creatiu amb imatges i un

muntatge força treballat sobre la decadència fabril.

Publicitat

La propaganda institucional i la publicitat comercial també han escoltat el barri. En el primer cas, podem incloure l'espot «Drogues. No les toquis. Si us plau» (1989), que gaudí de força acceptació per l'atracció emotiva que desprenia el tema musical i la jove actriu, una gitaneeta d'ulls expressius. L'anunci es va filmar a l'interior de Palo Alto i als carrers dels Pellaires i dels Ferrers.

La publicitat ha estat present especialment a] Plató Ideal on s'han rodat nombrosos anuncis des de 1984, algunes ve-

gades en combinació amb L'Aliança. Aquest és el cas de Freixenet-Carta Nevada, que ha comptat amb la presència de grans figures de l'espectacle mundial com Jacqueline Bisset (1986), Victoria Principal (1987) o Christopher Reeve (1988). La mateixa marca filmà, amb Raquel Welch, en una fàbrica del carrer de Puigcerdà al principi dels anys vuitanta. Com a conseqüència de la construcció de la Vila Olímpica —la nova Barcelona marítima—, alguns creatius triaren aquest indret com a escenari de fons per fer publicitat. De vegades, el producte que es volia vendre era la mateixa Vila Olímpica, els seus habitatges —com la campanya mig institucional, mig privada, «Vila Olímpica, la nova Barcelona» (1991). Altres anuncis han estat el de *Grandes Atlas Visuales* (1994) d'*El Periódico*, la Targeta Total (1994) de la Caixa de Catalunya, etc. L'exterior de L'Aliança també aparegué a l'anunci de Freixenet de 1987 i al de la Caixa Permanent (1993) de la Caixa de Catalunya.

Escena de *Capità escalabornis* (1990) de Carles Benpar, rodada en una antiga nau industrial convertida ara en els estudis d'art Palo Alto.

El carrer Sant Joan de Malta va ser escenari també d'algunes seqüències del *El Llarg Hivern* (1991), de Jaume Camino.

Televisió

A més de reportatges i documentals sorgits del fet olímpic, les televisions també han enregistrat força programes de ficció i d'entreteniment en diversos escenaris del Poblenou. La primera a fer-ho fou TVE Catalunya per a la sèrie dramàtica *La saga dels Rius* (1976), basada en la novel·la d'I. Agustí i dirigida per Pedro Amalio López. La placeta Prim fou l'escenari triat que el senyor Rius i el seu hereu creuen quan es dirigeixen cap a la fàbrica.

L'Aliança també serví com a plató o escenari per a enregistraments televisius. És el cas de programes com *Terra d'escudella* o dels musicals *A su aire* (1974), on actuaren Serrat, Salomé o Núria Feliu, o el d'Àngel Casas, *Musical Exprés*, de TVE, al principi de la dècada dels vuitanta.

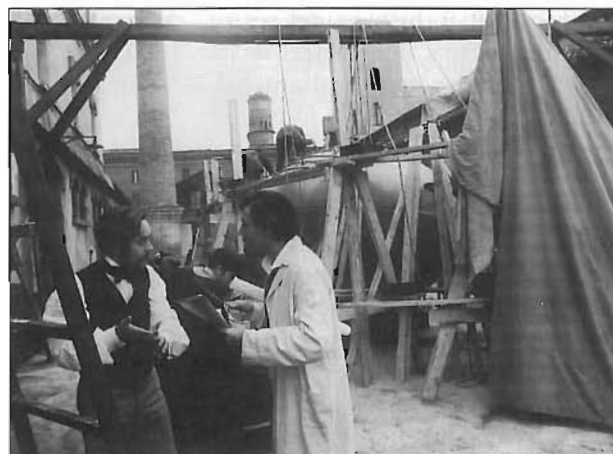
Un enregistrament teatral va ser el de l'obra *Las salvajes en Puente San Gil*

(1982), dirigit per Sergi Schaff, que empra nombrosos interiors del teatre. A la meitat dels anys vuitanta, s'hi enregistrà una actuació de l'Escolania de Montserrat.

A més dels enregistraments audiovisuals, a l'Aliança també s'ha enregistrat força material purament musical: des de discos de gèneres diversos fins als himnes olímpics per al 1992.

La transformació del Cinema Ideal en Plató Ideal va permetre que les televisions el lloguessin per enregistrar alguns dels seus programes, sobretot de caire lúdic i musical. TV3 i TVE hi enregis-

traren l'espai de música jove *Fes flash!* (1984-87), el magazín còmic de La Trinca *No passa res* (1987) i el concurs *Tres i l'astròleg* (1984-85). Des del 1984 s'hi van fer també l'espai d'entrevistes *Aperitiu amb...*; el magazín presentat per Rosa M. Sardà *Abí te quiero ver*, i el presentat per Júlia Otero *La lluna*; i als anys noranta, el concurs *Cifras y letras* i l'entreteniment futbolístic *Força Barça*. Un programa retransmès en directe des del carrer fou el *Dit i fet* de TV3, el dia 10 de juny de 1989, concretament des de la rodona de la Rambla-Dr. Trueta, amb la presentadora Gemma Nierga —actriu de la secció de teatre del Centre Moral— i connexions amb els estudis centrals on el director i presentador del programa, J. M. Ferrer-Arpí, conduïa el concurs. TV3 ha estat la televisió que més espais de ficció ha enregistrat al barri. Un dels primers realitzadors que ho va fer és el poblenoví Ricard Reguant, que hi filmà *Mecanoscrit del segon origen* (1985), sèrie basada en la novel·la de ciència-ficció de Manuel de Pedrolo, on apareixen la Mar Bella, els habitatges de darrere el cementiri i l'avin-

Al pati de Palo Alto es van rodar diverses escenes de *Monturiol, el senyor del mar* (1992), de Francesc Bellmunt.

A l'església del Cementiri Vell van ser rodades algunes escenes de la sèrie de televisió de TV3 Poblenou (1994).

guda Icària plena de cotxes malmesos per una explosió nuclear. Trobem altres carrers del barri a *Solució de continuïtat* (1987). *Crònica negra* (1988-89) és una sèrie policíaca algunes seqüències de la qual es rodaren al passeig Calvell, al carrer de Pere IV i a les rodalies del Zeleste. El 1993 Reguant realitza la sèrie musical *I ara què, Xènia*, amb Àngels Gonyalons i Carles Sabater actuant a la Rambla, a L'Aliança, a la Nova Icària i al Centre Moral. Això és Hollywood! Els americans aterren al Poblenou per tal de filmar-hi unes seqüències per a la sèrie *Quan es fa fosc* (*Dark Justice*, 1991), coproducció de TV3 amb Lorimar. Acció i bufetades al passatge industrial Pujol i a la plaça Prim. Un telefilm a l'estil americà però fet per espanyols fou el de Roberto Bodegas per a TV3, el 1995, *Joc de rol*, un thriller on apareix el cementiri, i sobretot la Nova Icària, en la seqüència culminant i final. Però, sens dubte, el programa televisiu que més va emprar el barri per a les seves escenes exteriors fou la sèrie *Poble Nou* (1994), que suposà un gran impacte per a l'audiència de Televisió

de Catalunya i que, alhora, repercutí d'alguna manera en el barri donant-lo a conèixer, la qual cosa ajudà a vendre pisos de la ex-Vila Olímpica. La Rambla, la Nova Icària i molts altres indrets del barri es van veure a tot Catalunya i, posteriorment, també a fora a través de la versió en castellà emesa per Antena 3 TV, *Los mejores años*.

Rosa (1995), una altra sèrie de la mateixa cadena en què alguns dels protagonistes de *Poble Nou* continuen la seva vida, ara a Manresa, també ha tret escenaris de la Nova Icària. L'impacte sociològic en alguns casos de *Poble Nou* en el barri i la dicotomia

plantejada a la sèrie entre barri vell/barri nou, van fer reflexionar alguns reporters de TV3, que van elaborar el reportatge per al programa *Actual* «Poble Nou, el barri» (1994), centrat en una família tradicional que hi vivia.

El Poblenou encara guarda molts racons ignorats que poden contribuir que el barri segueixi sent una fàbrica de somnis.

Xavier Ripoll

Poblenou va ser un èxit inesperat que va inaugurar tot un seguit de produccions de dramàtics per part de TV3